

- Tystare i Masthugget
- Förälskad i humlor
- 1994 fick vi egen förvaltning
- Läs Masthuggsnytt 1986–1989

BOSTADSRÄTTSFÖRENINGEN MASTHUGGET

MASTHUGGS

3-16 *nytt*

***Maja tar
livet som
det kommer***

sid 4-5

Foto: Thomas Johansson

DE SISTA HUSEN i fasad/balkongprojekten är nu inlindade i plast och buller. Inte så trevligt kan jag meddela, då jag bor i ett av dem. Fast det vet alla ni, som redan gått igenom processen. Vi fick en bonus, då våra gårdar grävts upp och fått nya dagvattensystem.

Alla har fått stå ut med mycket under de här åren. Men fram stiger resultatet som känns fräscht och fint och ökar livslängden på våra hus. Till våren målas de sista murarna och fönstren. Nere på Andra Långgatan växer den nya röda fasaden fram. Den kan skymtas mellan byggnadsställningarna. Vi ser slutet på kostymbytet.

SOMMAREN BLEV GANSKA bra till slut. Kanske inte den där supervärmen hela tiden, men lite mer omväxlande. Många av oss har också omväxlat med att resa ut i världen. Alltid spännande att komma till nya platser. Den nya tidens teknik förändrar vår tillvaro på många sätt, och skall samtidigt möta den gamla vanliga verkligheten.

Några av er som rest har antagligen utnyttjat de moderna sätten att söka resa och övernattningsplatser. I den digitala världen är det överskådligt att boka flygbiljetter och det går snabbt att hitta hotell eller annat boende. En tjänst på nätet för att söka boende är Airbnb, som hjälper dig att hitta boende hos privatpersoner. Prisvärt, bra läge och trevligare än hotell. Tänk om du reste till Göteborg och tänkte bo i Masthugget. Inga problem, här finns flera små och stora lägenheter tillgängliga på nätet!

"Inga problem"... Men det finns ett problem? Titta i vår förenings stadgar, som vi medlemmar har att förhålla oss till. Om du som medlem vill hyra ut din lägenhet i andra hand måste du ha tillstånd från styrelsen/förvaltningen för varje uthyrning. På vår hemsida finns en blankett att använda när du vill söka tillstånd att hyra ut i andra hand. Du måste ange ett skäl för uthyrningen och namn på den du hyr ut till. Exempel på vanliga skäl är studier eller tillfälligt arbete på annan ort eller i utlandet.

Det är bra för föreningen att veta vem som bor i lägenheten och var vi kan nå dig om det skulle hända något. En vattenskada, brand eller att dina hyresgäster, som du har ansvar för, kanske är störande på något sätt.

Uthyrning till hotellliknade verksamhet eller av kommersiell art, kommer inte att beviljas. Det finns vägledande domstolsbeslut som ger föreningen rätt att neka sådan uthyrning. Vi ser flera lägenheter på Airbnb i Masthugget som inte kan kopplas till någon ansökan om uthyrning i andra hand!

Du äventyrar ditt medlemskap i föreningen om du bryter mot stadgarna.

FÖR STYRELSEN startar hösten med vår årliga konferens. Vi går igenom och uppdaterar våra styrdokument, så att de är aktuella och speglar verkligheten och våra behov.

STADGARNA ÄR VÅRA grundpelare, som har sett likadana ut i många år. På årets konferens diskuterar vi också en modernisering av stadgarna. Stadgarna måste följa med utvecklingen av lagar och regler i samhället. Bland annat behöver medlemmarnas och föreningens ansvar förtydligas. De måste vara juridiskt korrekta och följa tydliga formkrav. Det är ett stort arbete som måste godkännas av medlemmarna vid två på varandra följande föreningsstämmor.

Mischa Gavrusjov
ORDFÖRANDE

Redaktör och ansvarig utgivare:
Björn Ohlsson

Redaktion: Birgitta Edgren, Emma Linderum,
Sanja Peter, Peter Sahlberg, Inga Sandberg,
Sten Zackrisson

Layout: Siri Reuterstrand
Knockout Reportage
e-post: siri@alba.nu

Tryck: Linderoths, Göteborg
e-post: respons@linderoths.se

Kontakt med redaktionen sker via
Björn Ohlsson tel 42 55 16,
e-post: bjorn.hanna@spray.se

Bostadsrättsföreningens styrelse når du
lättast via expeditionen 85 03 00 eller via
e-post: styrelse@adm.brfmasthugget.se

Felanmälan: ring 85 03 10 eller via
formulär på hemsidan.

Hemsida: www.brfmasthugget.se

*Manusstopp för nr 4-16
18 november*

**Missa inte föreningens
BUDGETMÖTE
torsdagen 8 december i
Masthuggets hus**

Omslagsfoto: Maj-Britt (Maja) Isefalk
Foto: Emma Linderum.

Omslagsfoto baksida: De tidigare dekorationerna på balkongerna i hömläge är nu borta. Saknade av en del. Se fler foton av då och nu på sidan 10-11
Foto: Thomas Johansson

Marcus Edgren och Philip Hegmo monterar ny fasadskiva innan den nya fasadplåten slutligen kommer på plats.

Utmanande **FASADBYTE**

Sedan i början på maj pågår byte av fasadkonstruktion och fönster vid kontorsplanen på Andra Långgatan 44–48. Företaget som utför entreprenaden heter Effektiv Bygg AB.

Företaget är ISO-certifierat och är en entreprenör som utför bygg- och underhållstjänster. Det startade 2007 och har idag 24 anställda. Kunder är kommuner och landsting, kommunala och privata bostadsbolag, bostadsrättsföreningar och industrier.

Undvika fuktskador

– Fasaden är på vissa ställen otät, vilket medfört att föreningen tagit beslut om att byta hela väggkonstruktionen och samtliga fönster. Detta för att undvika fuktskador. Normalt sett är det yttersta väggskiktet mest skadat, säger Jan Christer Edwijn som är platschef.

När man skall riva den gamla fasaden

måste sjöstenselementen plockas bort och träväggarna med fönster rivs. När detta är klart, kan man bygga en ny fasad.

Bygget sker inifrån och ut. Först monteras väggar och fönster, därefter fasadskiva och sist plåt. Den nya fasaden får ett nytt modernt utseende.

En våning om dagen

– En våning om dagen, som är 4,5 m bred, görs helt klar och vi räknar med att bli klara under februari månad 2017, fortsätter Jan Christer.

Jan Christer började på Effektiv Bygg för nio år sedan. I vårt område har han varit med vid ombyggnaden av hissarna på Andra Långgatan 44 och 46, han med-

verkade vid senaste utbyggnaden av Sats lokal och var med vid byggnationen av nya lägenheter på Klamparegatan 3.

Nötkärnan en utmaning

– Den stora utmaningen kan bli fasadbytet vid Nötkärnan Masthugget Familjeläkare & BVC. Det krävs särskild planering för att deras verksamhet skall fungera under arbetena. Vi har även erhållit beställning från föreningen på utbyggnad av deras lokaler för BVC och rehab. Detta underlättar givetvis vid planering av fasadarbetena, säger Jan Christer.

TEXT OCH FOTO: STEN ZACKRISSON

49 ÅR I NYA MASTHU

– Ja, jag är en glad skit, säger Maj-Britt (Maja) Isefalk, 90 år, när hon sätter sig i soffan framför sin laptop. Just nu läser jag tyska på duolingo, en interaktiv kurs. Barnbarnet som bor i stan har hjälpt mig. Det är jätteroligt, kom får du se! Att klara datorn är inte svårt, det är bara att lära sig.

Dialekten är inte göteborgsk, trots mer än 60 år i stan. Rötterna finns i Rydöbruk, ett litet samhälle i Halland på gränsen mot Småland, där föräldrarna hade affär.

Maja gick i realskolan och sen stod hägen till sjuksköterskeskola i Borås. Examen klarade hon 1953 och samma år gifte

hon sig med sjökaptan Bengt Isefalk och bosatte sig i Kortedala.

Gillade utsikten

År 1967 flyttade familjen, nu med två barn, till nybyggda Brf Masthugget. Här fanns många lägenheter att välja på. De tittade bland annat på femmor som hade två balkonger, men fastnade för den här fyran på Mattssonsliden 2. Den ligger högst upp på gaveln mot grönområdet vid Johanneskyrkan.

De gillade att se det gröna och älven, och mycket himmel runt om. Garage i huset var en extra poäng, där fanns till och med en dörrvakt. Närheten till alla

småbutiker på Andra Långgatan gav också pluspoäng. Det var Maja som drev på köpet.

– Jag tror vi betalade runt 15 000 kronor i insats, månadsavgiften var på 800 kronor. Men bostadsrätterna var svårsålda och efter ett par år köpte Riksbyggen tillbaka lägenheterna.

Blev hyresrätter

Hela området blev hyresrätter. Maja pratar om gardinerna som var upphängda i de tomma lägenheterna. Och om fyllegubbarna, som höll till vid Masthuggstorget.

– Vi valde att stanna kvar här. Eftersom jag var ensam med barnen i långa perioder,

*”Jag trivs så bra här
och vill bo kvar i mitt hem”*

GGET!

ibland i flera månader, så var det praktiskt att bo i lägenhet. Vi hade aldrig någon villadröm, barnen hade lekkamrater här, då Masthugget fylldes på med barnfamiljer. Och senare drabbades barnen av tonårsförälskelser, minns Maja.

Inte samma grönska som nu

Gårdarna var inte så gröna och lumliga som idag. Här var byggarbetsplats i många år med lastbilar som körde förbi. Men det fanns ett härligt kråkslott i trä i backen upp mot Skeppargången. Det ville Maja haft kvar.

På den tiden var det riktiga vintrar, så barnen åkte utför branterna på diverse

åkdon. Ett hemskt minne dyker upp, då ett besökande barn blev påkört av en bil och omkom.

Nära till service

År 1980 hade konjunkturen vänt och bostadsrättsföreningen återbildades. Familjen köpte tillbaka sin lägenhet. Nu var priset sex gånger högre än 1967, 100 000 kronor, berättar Maja.

– Jag trivs så bra här och vill bo kvar i mitt hem, trots att jag varit änka i 13 år.

Nära till vårdcentral och apotek

Lägenheten är renoverad och påkostad. Parkett överallt och fina innerdörrar – det var maken som snickrade, när han var hemma mellan båtjobben. Kaklade badrum och inglasad balkong, där en dagbädd får plats. Men uppvärmningen av lägenheten har det varit problem med under åren. Nu är det åtgärdat.

Goda grannar

Grannen Pelle kommer in för att hjälpa till att byta kyl och frys. Han är ”nyinflyttad”, bara 6-7 år på Mattssonsliden.

– Jag har så snälla grannar, det är Anki och Peo samt änkan Sylvia, som jag träffar. Ibland får jag åka med på utflykt. Vi var och tittade på trandansen i våras.

Barnen vill gärna att mamma Maja flyttar till dem. Dottern är änka med utflugna barn och bor i ett stort hus i Fjällbacka. Sonen bor i Halmstad.

– Men nää, säger Maja eftertänksamt. Vad ska jag göra där hela dagarna när de är borta på jobb?

Surfar runt

– Jag klarar mig bra här. Har varken käpp eller rullator. Och putsar fönstren själv. Handlar och lagar mat förstås. Men kör inte bil längre. Datorn är mitt sällskap. Surfar runt till exempel på modesajter, nelly.com är en favorit. Min mamma gick Tillskärarakademin, så intresset för kläder och mode har nog gått i arv, skratrar Maja.

Det syns. Maja är klädd i en svart Dolce & Gabana-tröja med glitter samt röd- och svartrutig jeans och en mörk kavaj. Lätt sminkad.

– Och min dotter och dotterdotter, som bött hos mig, kommer hit på besök emellanåt. Hela sommaren har jag varit i Fjällbacka, men där blir så ödsligt resten av året.

Många minnen

Maja ville inte ha fast tjänst som sjuksköterska när barnen var små, utan ryckte in som extra på Lillhagen, Ekmanska och Mölndal. Senare jobbade hon på intensiven på Östra sjukhuset fram tills hon fyllde 65.

Maja berättar några barndomsminnen; hur de plockade sten till stengårdsgårdarna, hur de gömde sig i skogen för bilarna, att tandvård saknades och när radion kom och Hitler hördes i etern.

Följde med på sjön

Maja har följt med sin make på de sju haven. Först jobbade han åt Thordéns i Uddevalla, senare Saléns i Göteborg. När detta köptes upp av DFDS sades all personal upp. Maken fick jobb hos andra rederier.

– Båtresorna har gett mig många anorlunda upplevelser. Jag har besökt flera länder. Argentina med Buenos Aires längtar jag till. Dit ska du åka, tipsar Maja och återvänder till soffan och datorn.

– Jag är född glad och har lärt mig ta livet som det kommer.

TEXT: BIRGITTA EDGREN

FOTO: EMMA LINDERUM

PS. Har du själv bott like länge eller ännu längre i Masthugget, eller känner du till någon som har gjort det?

Kontakta gärna mig, bjorn.hanna@spray.se eller 031-42 55 16.

Björn Oblsson redaktör

Lite bättre luft och mycket tystare

Varje gång jag har svurit över alla backar och trappor (totalt 156 steg), hissar och tunga portar man måste ta sig uppför, igenom och förbi för att komma hem till oss på Skepparegången har jag försökt intala mig själv att det i alla fall är lite tystare här. Inga bilar och inget buller.

DET LÄMNAR JAG på Långgatorna, där nere och där kan det vara, tänker jag och fortsätter uppåt. Och man får ju i alla fall motion, konstaterar många man möter i trappan, glatt men sammanbitet. Motion är bra. Det är värt det, upprepar jag tyst för mig själv och biter ihop.

Det kanske till och med är bättre luft här, har jag tänkt. Det borde det väl vara här på höjden?

Men hur stor är egentligen skillnaden mellan luften här i Masthugget och den på Linnégatan eller Järntorget?

Kvävedioxidhalter

Jag mailade miljöförvaltningen i Göteborgs stad. Jag anger några olika gator för referenser, några högt belägna, några lite lägre och alla på lite olika avstånd från diverse vägar.

Helene Olofson, utredare på miljöförvaltningen, mailade tillbaka en karta över Masthugget och delar av Majorna och Linnéstaden, indelad i olika färgfält.

”Kartan visar beräknade dygnsmedelvärden av kvävedioxidhalter, vilket är en bra indikator på luftkvalitet”, skriver hon. I stort sett hela Masthugget är orange. (Se kartan här intill).

Oftast bättre på höjder

”De röda områdena är platser där miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid över-skrids. I de orangea och gula områdena är luften renare, men halterna ligger fortfarande över den övre respektive nedre utvärderingströskeln för föroreningen. Tyvärr så tar våra beräkningar inte hän-

syn till höjdskillnader, så det är utifrån kartan svårt att bedöma om högt belägna platser har bättre luft än andra. Däremot så vet vi, baserat på mätningar och teori, att luften oftast är lite sämre i dalar och bättre på höjder”, fortsätter hon.

Sämst längs trafiklederna

”Generellt så har vi högst halter av luftföroreningar längs de stora trafiklederna; du ser dem som röda områden i kartan. Adresserna som du är nyfiken på har, som du säger, ganska bra luft för att ligga så centralt. Linnégatan och Andra Långgatan är lite sämre än de andra. Det är visserligen inte så mycket trafik på dessa gator jämfört med de större vägarna, men gaturummen är trånga och luftcirkulationen blir då sämre. Såggatan och Allmänna vägen har generellt bra luft; ju närmare Oscarsleden desto sämre. Även i korsningen Allmänna vägen/Djurgårdsgatan är det lite sämre på grund av närhet till trafik.

Kan njuta av bättre luft

Så för oss i Masthugget innebär det att vi med lite fakta och belägg kan njuta av att vi åtminstone omges av lite bättre luft än den vi lämnade bakom oss, på till exempel Linnégatan eller Järntorget, nedanför berget. Och ju längre från Oscarsleden och Fjällgatan vi bor desto bättre. (Jag råkar bo precis mitt emellan och har aldrig varit nöjdare med det än just nu.)

”Men det är viktigt att vara medveten om att det i alla beräkningar finns osäkerheter, tillägger Helene. Dessa beror på osäkerheter eller onoggrannheter i

den data som används, såsom trafiksiffror, emissionsuppgifter och emissionsfaktorer, begränsningar i modellen och gjorda förenklingar. Naturvårdsverket har satt upp riktlinjer för vad som är godtagbara felmarginaler för beräkningar av kvävedioxid och miljöförvaltningens beräkningar ligger inom dessa marginaler”, förklarar Helene.

Tystnaden hörs...

Så hur mycket tystare är det då?

Att det är tystare i Masthugget än nere och uppe vid vägarna ”hörs” ju... på tystnaden. Men jag vill ha siffror. Den här gången räcker det att gå in på Miljöförvaltningens hemsida. Där hittar jag en annan färggrann karta. (Se karta här intill).

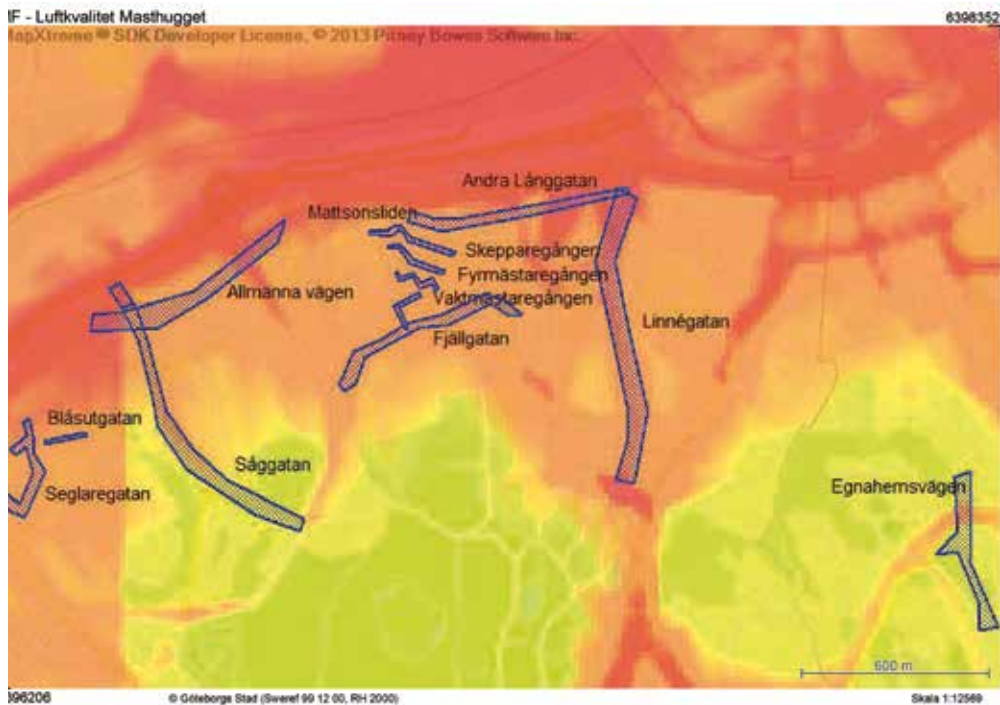
Under 50 decibel

I stort sett hela Nya Masthugget ligger alltså inom det blåa fältet. Det motsvarar en bullernivå på under 50 decibel (dBA), vilket är den lägsta nivån, medan den på Linnégatan ligger på över 65.

Dessa beräkningar gjordes 2013 och under fasadrenoveringen känns de siffrorna onekligen främmande och aningen missvisande. Jag vill inte veta vad nivån är nu, men biter ihop som i backarna och påminner mig själv om att vi, när sågandet och borrhandet är över, är tillbaka på de gamla nivåerna, under 50, på det blåa fältet igen. Och vi får motion.

EMMA LINDERUM

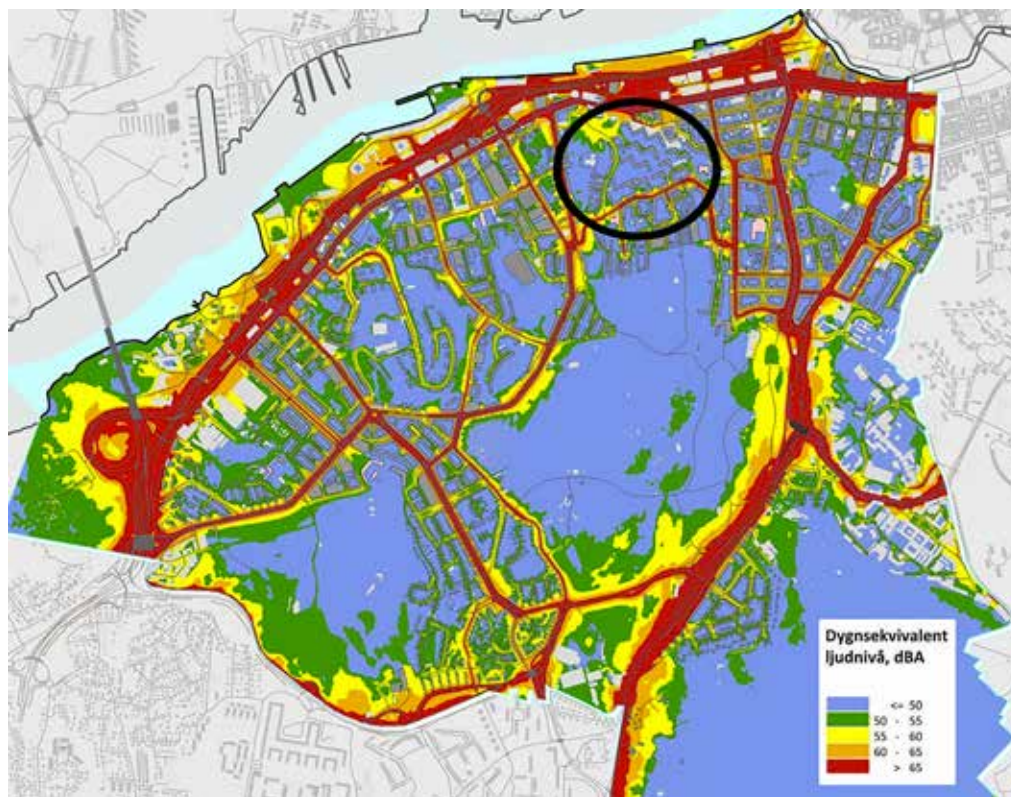
Mer att läsa om detta finns på:
www.goteborg.se/miljoforvaltningen

Luftkvalitet

Färgerna i kartorna motsvarar värdena här nedan. Siffrorna skiljer sig lite grann åt beroende på om man tittar på årsmedelvärde, dygnsmedelvärde eller timmedelvärde.

Färg	Årsmedelvärde	Dygnsmedelvärde	Timmedelvärde	Betydelse
blått	< 20 µg/m ³	< 20 µg/m ³	< 20 µg/m ³	nivåerna underskrider nedre utvärderingströskeln
grönt	< 26 µg/m ³	< 36 µg/m ³	< 54 µg/m ³	nivåerna överskrider nedre utvärderingströskeln
gult	< 32 µg/m ³	< 48 µg/m ³	< 72 µg/m ³	nivåerna överskrider övre utvärderingströskeln
orange	< 40 µg/m ³	< 60 µg/m ³	< 90 µg/m ³	nivåerna överskrider miljö kvalitetsnormen
rött	> 40 µg/m ³	> 60 µg/m ³	> 90 µg/m ³	

Bullerkarta

Lätt att bli **GALEN**

Utan humlor och bin vore vi människor inte mycket att ha. Vi är ju så kallade kulturvaror, vi odlar och har nästan alltid levt på vad vi odlar. Och för att odla måste det här med blommor och bin till och det kräver sina aktörer.

Homo sapiens, människan, har aldrig uteslutande livnärt sig på vad humlor och bin har gett oss direkt i handen – honung. Men vid sidan av att producera honung, utför dessa små varelser ett gigantiskt och för allt vegetariskt liv avgörande arbete – det är de som ser till att de för oss livsviktiga grödorna kan växa, spridas, blomma och ge frukt.

Ja, humlor och bin pollinerar och det gör de långt mer effektivt än människan själv, som med olika tekniker har försökt åstadkomma den nödvändiga spridningen av pollen. De är även mer effektiva än andra av naturens egna vägar, som vindarna.

85 miljoner år

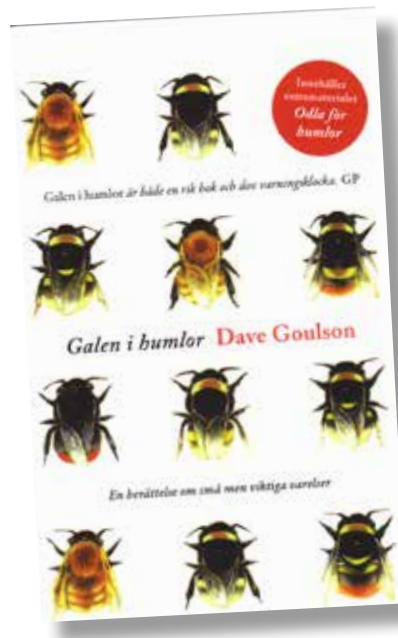
Humlor och bin har funnits här på jorden länge. Man räknar med att humlan är cirka 85 miljoner år gammal och biet ännu äldre, cirka 135 miljoner år. De tillhör båda arten steklar och deras livsmönster och biotoper, det vill säga naturliga livsmiljöer, är tämligen likartade.

Av två skäl vill jag här framför allt tala om humlan – dels min långvariga förälskelse i dessa varelser; dels för att jag just läst en bok av en brittisk professor i biologi, Dave Goulson, *Galen i humlor* (Volante 2016).

Vetenskap med humor

Galen i humlor är en vetenskaplig framställning, men ändå långt ifrån akademiskt dammig, den är helt igenom full av liv och rörelse, närhet till vår vardag och – inte minst – skriven med stor humor.

Hur knepiga de omständigheter och förhållanden han tar upp än må vara, så är boken en ren fröjd att läsa. Den är helt enkelt god litteratur, inte minst nu under

sommarhalvåret – och även om du aldrig skulle ha sett en humla.

För tung att flyga

Ett ofta återgivet uttalande om humlan kommer från den amerikanska affärskvinnan och författaren Mary Kay Ash. Hon säger att: Rent aerodynamiskt borde inte humlan kunna flyga. Men det vet den inte om, så den fortsätter att flyga i alla fall.

Så är det uppenbarligen i verkligheten, tack och lov. Vare sig de kan eller inte kan, så flyger humlorna bevisligen.

Humlor är hur som helst en alldeles betagande syn när de kommer surrande och går in för landning på eller i en blomma. Landningsställena, benen, hänger nerfälda under kroppen och ”snabeln” är redan utrullad, redo att ta sig in till blommans nektar. I de särskilda väskorna på benen har den kanske redan samlat en del frömjöl, ibland så mycket att den tycks nästan överlastad. Då ser det kämpigt ut att lyfta från blomman och flyga iväg igen på de små vingarna.

Shake it, baby

För att över huvud taget kunna flyga måste humlan ha en kroppstemperatur på 30

grader, framför allt i den främre kroppen där flygmuskeln sitter. När omgivningens temperatur är lägre, vilket i sin tur påverkar humlans egen, har den en metod att få upp tempen: den försätter kroppen i intensiv skakning.

Detta fenomen är väl studerat och man har till och med kunnat konstatera att vissa humlearter, som i kupan kan överleva nattetemperaturen under noll grader, behöver åtminstone fem minuters intensiv skakning för att få upp kroppstemperaturen till 30 grader.

En annan temperaturreglerande färdighet som humlor och bin besitter, använder de när de i stället blir för varmt i kupan. Då placerar sig några humlor eller arbetsbin i ingången och börjar ihärdigt flaxa med vingarna. De kan så säga frikoppla dessa så att de inte lyfter deras kropp, utan enbart fungerar som friskluftsfläktar som sätter luften i rörelse inne i kupan och ger svalka.

Womens power

I humlevärlden är det drottningarna som härskar, där råder ett okuvligt matriarkat. Drottningarna är inte bara kroppsligen betydligt större än övriga humlor, både hanar och arbetarbin. Och dessa arbetare i bisamhället är alltså också honor. Drottningarna är med andra ord riktiga matronor.

Genom att utsöndra en kemisk substans, så kallade feromoner, kan drottningen tala om för sina honlarver att de ska utvecklas till arbetare. Väljer hon att inte utsöndra feromoner så utvecklas honlarverna i stället till drottningar. Drottningen gör dem kort sagt till prinsessor med arvsrätt till kronan och ett långt och rikt liv, för att klänga oss fast vid den skenvärlden.

Kortlivade satar

Hanen däremot har en kort levnadsbana och det enda hans korta liv går ut på är att få para sig med och befrukta en drottning.

Tjosan, det verkar väl vara livet, kan vi kanske tycka. Men hallå, så kul är det

I HUMLOR

Detta är Humlie, hon var gäst hos oss några dygn förra våren. Antagligen hade hon fått syn på de gula kronbladen i en torr bukett påskliljor på balkongbordet. Där landade hon. På bilden ser vi henne kliva över till en färsk blomma, som jag i hög fart tog mig ner till Linnégatan för att skaffa och sedan dockade mot den gamla torra. Observera färdkompisen, den lilla spindeln som sitter i hennes nacke. Den som inte redan är *Galen i humlor* blir det garanterat av Dave Goulsons bok.

nog inte – han har bara säsongen på sig, sen är det kört, bihanarna överlever aldrig vintern som kommer, de blir aldrig mer än i princip en sommar gamla.

Även om parningen är det enda hanen är till för och det enda han ”vill”, så är det få hanar som under sin korta levnad får tillfälle att para sig mer än en enda gång. Hanarna är nämligen betydligt fler än de drottningar som vill bli uppvaktade, så det blir trångt på dansbanan.

Tänk er scenen översatt dit, i den svenska sommarkvällen. Utefter sju åttondelar av staketet runt banan trängs gängen med uppspelta kavaljerer med 37:orna i buskarna utanför. I en hörna sitter tre vackra unga kvinnor i färgfina klänningar och med röda läppar. 97 procent av grabbarna slokar ensamma hem, till huvudvärk och ångest.

Förtjusande bild

Goulson ger oss en förtjusande bild av de här gängen hanhumlor: Under sensommaren kan hanar vara mycket vanligt

förekommande. De brukar slå sig ner på blommor och dricker av nektarn, de företrar blommor med stort robust huvud som tistlar och klintar, och många hanar kan ofta ses klunga ihop sig, vilket påminner om en grupp män som lutar sig mot bardisken på en pub.

Jojomen grabbar, kan ni komma på något mer sätt på vilket vi påminner om varandra – utöver vår tämligen korta blomning som män och benägenheten att trängas vid bardisken?

Humlor och människor

De för oss människor mer än nyttiga humlorna har ofta lika fullt behandlats utan minsta omtanke av oss. Goulson nämner – som ett exempel – hur man i England under andra världskriget använde stora arealer ängsmark till militära övningsfält eller till landningsområden för det egna och det amerikanska bombflyget. Det var hela landskap som röjdes upp och skövades på det här viset.

Stora delar av dessa arealer återställ-

des inte till den ursprungliga floran efter kriget. Där lades ut motorvägar, ny steril bebyggelse eller i bästa fall användes områdena till anlagda monokulturer. Och därmed försvann livsbetingelserna för det rikt utbredda humleliv som funnits där före kriget. England blev fattigt på humlor vilket märkbart började kunna avläsas i minskande skördar. Ett århundrade tidigare hade man ”exporterat” humlor till bland annat Australien för att gynna pollineringen där. Nu var det tvärt om och Goulson har själv deltagit i projekt för att återföra humlor till England.

En välgörare

Dave Goulson är alltså inte bara forskare och professor, kunskapsspridare och författare – han är också i praktisk handling en välgörare för människosläktet och våra livsnödvändiga humlor.

Läs hans bok – det är garanterat inte förspild tid, man blir tvärt om rikare av det. Och, om inte förr, galen i humlor.

TEXT OCH FOTO: PETER SAHLBERG

BRF MASTHUGGET FÖR

Fasadrenoveringen, som vi nu har vant oss vid sedan april 2013, börjar närma sig sin fullbordan. Området har ändrat karaktär och lämnat 1970-talet bakom sig. Även murgrönorna som gav området dess speciella karaktär och gav fasaderna liv har försvunnit.

Det har blivit ljusare färger och balkongerna med sina frostade glasfronter ger ett intressant ljusspel. Nu passar det bra att visa bilder av Brf Masthuggets historia i nutid, före och efter fasadrenoveringen. Text och foto: Sten Zackrisson

Vaktmästaregången september 2013 och juli 2016. De nya balkongerna ger fasaderna spännande ljusspel.

Gaveln på Masthuggsliden 22 vid Fjällgatan september 2013 och juli 2016.

E OCH EFTER

De gamla barackerna 2014.
De nya lägenheterna 2016 ger nytt
liv åt Masthuggsterrassen

Klamparegatan september 2013 och augusti 2016.

Spännande murgröna på Vaktmästaregängen september 2013. Nya intryck i augusti 2016.

I Masthuggsnytt, nr 1/2016, skrev vi om Lars Ohlssons tid i Nya Masthugget från 1973, då han var med och bildade kollektiv på Fyrmästaregången 12, till idag, med de planer och tankar han hade inför den nära förestående pensionen den 31 mars i år. Mycket av det han berättade om sin tid i styrelsen och som förvaltare fick inte plats i den förra artikeln. Här kommer den utlovade fortsättningen.

1994 fick vi EGEN FÖRVALTNING

En yngre Lars Ohlsson (till vänster) på den då nya, nu gamla expeditionen. (Bilden är skannad från en papperskopia, därav datummärkningen.) Vilka de andra två är vet vi tyvärr inte. Kanske vet ni?

Lars Ohlsson om separa- tionen från Riksbyggen

Nya Masthugget var den folkrörelse-ägda bostadskooperationen Riksbyggens största projekt genom tiderna. Över tusen lägenheter, som tog fem år att färdigställa, 1967–1972.

Därför var det förstas en stor prestigeförlust när föreningen valde att bryta sig loss och ta över den tekniska förvaltningen i egen regi den 1 juli 1994.

– Jag var också emot det ideologiskt sett, säger Lars Ohlsson, som trots allt var med och genomförde separationen, tillsammans med resten av styrelsen, som ordförande och som projektanställd biträdande förvaltare.

Redan i mitten av 1980-talet, när föreningen bara var några år gammal, fanns flera oklarheter i relationen med Riksbyggen, vilket orsakade konflikter, berättar Lars.

Konflikt om garageintäkter

Alla kostnader var inte redovisade fullt ut av Riksbyggen, vilket gjorde att föreningen var tvungen att höja medlemsavgifterna ganska mycket i början. Dessutom ansåg styrelsen att föreningen fick för lite intäkter från garageplatserna.

– Vår ordförande Per Sjöstrand gjorde ett jättejobb för att komma tillrätta med detta, säger Lars.

Sålde centrumfastigheten

På den tiden ingick även den så kallade centrumfastigheten, nuvarande Hemköp och Riksbyggens kontor, i föreningen. Det gick en rulltrappa från Masthuggstorget till Masthuggsterrassen inomhus. I bottenvåningen låg Gunnars Livs och Posten. På andra våningen ett inglasat torg med en färgbutik, ett tryckeri, en blomsterhandel och en restaurang.

Efter en anlagd brand i restaurangen

erbjöd Riksbyggen föreningen att köpa fastigheten från föreningen, vilket förbättrade föreningens ekonomi.

Köpte lokalerna

Konflikten med Riksbyggen gällde framför allt lokalerna.

– De ägde alla lokalerna och fick in hyror, men föreningen skulle betala renoveringar och underhåll, säger Lars.

– I samband med att vi ställde krav på utebliven redovisning av intäkterna för garageplatserna, kom Riksbyggen med ett förslag att vi skulle köpa loss lokalerna. Då köpte vi lokalerna och fick därmed in hyrorna till föreningen.

– Vår ordförande Per Sjöstrand och jag, Jan-Åke Philipsson förvaltare från Riksbyggen, och högste chefen i Göteborg, Kurt Eliasson, senare chef för Framtidenkoncernen, tog färjan till Danmark för att göra upp affären, och på till-

bakaresan var vi klara, säger Lars.

– Kurt Eliasson var en väldigt driftig och schysst person.

I Masthuggsnytt nr 4/1990 (kommer att publiceras digitalt på vår hemsida senare i år) nämner Per den affären som den mest lyckade satsningen under sina tio år som ordförande. Bara under 1990 gav den föreningen 3,4 miljoner kronor mer i lokalintäkter.

Suveränt grundarbete

Lars valdes in i styrelsen 1983 och blev sekreterare året därpå.

– Det är väldigt berikande att sitta i styrelsen. Du lär dig en massa. När du är sekreterare och sitter och skriver protokoll, så har du järnkoll på saker och ting, säger han.

1985 blev Per Sjöstrand ordförande, en välkänd Masthuggsprofil som gick bort för ett par år sedan.

– Per var ordförande 1985–1990 och hade gjort ett suveränt grundarbete för framtiden, säger Lars.

Bytte förvaltare ofta

– Ett annat stort problem var att Riksbyggen bytte förvaltare ofta. Under tio år på 1980-talet hade föreningen sex olika förvaltare. Föreningen hade anställd personal i form av fastighetsskötare och lokalvårdare, som arbetsleddes av Riksbyggens förvaltare.

– En förvaltare har koll på området efter ungefär två år och de bytte vartannat år. Dessutom var förvaltaren samtidigt ansvarig för fler bostadsrättsföreningar i Göteborg, säger Lars.

Motioner om egen förvaltning

Konflikterna med Riksbyggen ledde till tankar om en frigörelse från den stora kooperativa bostadsrättsorganisationen. Till 1989 års årsstämma kom en motion om att föreningen skulle bilda en utredningsgrupp för att ta fram lösningar på förvaltningsfunktionen, en motion som bifölls av stämman. Året därpå, i november 1990, kom en ny motion, av Tommy Wret, om att föreningen skulle ta över förvaltningen i egen regi. Även denna motion bifölls. ”Stämman beslöt att ta principbeslut om en egen förvaltning och överlät till styrelsen att söka genomföra beslutet på lämpligt sätt” står det i protokollet.

– Riksbyggen försökte skärpa sig ef-

Lars Ohlsson och två besökare på invigningen av nya expeditionen i juli 1994. Vilka besökarna är vet vi tyvärr inte.

ter stämmobeslutet. Vi fick egen entré till förvaltningshuset och egen felanmälan.

På denna stämma, 1990, valdes Lars Ohlsson till ordförande. Per avgick eftersom han tyckte att en ordförande inte skulle stanna på sin post för länge. Dessutom var han inte intresserad av att driva frågan om att ta över förvaltningen från Riksbyggen.

Oenig styrelse

– Jag stretade också emot. Jag tyckte att området var byggt av Riksbyggen, en folkrörelseägd bostadskooperation, och att privatisera det tyckte jag inte var jät-

tebra. Ideologiskt var jag emot det, säger Lars.

1990 valdes också Tommy Wret in i styrelsen, som vice ordförande, och våren 1991 hade styrelsen en omröstning i frågan, där ordförande Lars Ohlsson och två andra ledamöter röstade emot egen förvaltning, medan Tommy Wret och en annan ledamot röstade för.

Lars tyckte det var tryggt att Riksbyggen med sin kompetens skulle fortsätta förvalta föreningen, medan Tommy trodde att egen förvaltning skulle göra styrelsearbetet lättare och förvaltningen mer effektiv. (Om detta >>

Den 1 juli 1994 invigdes Brf Masthuggets nya egna expedition på Masthuggsliden 3. Senare gjordes lokalen om till en studentlägenhet. Bilden är från invigningskallaset. Från höger biträdande förvaltare Lars Ohlsson, förvaltare Evert Bengtsson och en besökare, som vi tror är Else-Berit Barkman, som då bodde i området.

kan man läsa i Masthuggsnytt nr 4/1990 och nr 3/1991, som kommer att läggas ut på Brf Masthuggets hemsida i kommande nummer).

Det var alltså inte Lars Ohlsson som var drivande i frågan (som det stod i artikeln om Lars Ohlsson i Masthuggsnytt nr 1/2016), utan Tommy Wret. Men så småningom skulle Lars ändra sig.

Omvälvande fastighetskris

I mitten av 1980-talet avreglerades valutamarknaden och kreditmarknaden, enligt rådande nyliberal ideologi, och utlåningen tog fart. Ekonomin gick på högvarv och arbetslösheten var låg.

Men när Sverige drabbades av den försämrade världskonjunkturen blev det uppenbart att såväl bostäder som kommersiella fastigheter var kraftigt övervärderade. Fastighetskrisen var ett faktum. I Göteborgs nordöstra förorter stod flera tusen lägenheter tomma i början av 1990-talet.

– Krisen innebar en stor omvälvning för en byggande organisation som Riksbyggen. Nu byggdes det ingenting, berättar Lars, som minns en ordförandekonferens som Riksbyggen ordnade varje år.

– Då sa Ralf Hultberg, som var chef för hela Riksbyggen, att nu skulle Riksbyggen tjäna pengar på att förvalta bo-

städer i stället för att bygga. Då drog jag öronen åt mig.

Projektanställdes

Avtalet med Riksbyggen som gällde från 1/1 1992 var bara ettårigt och 1993 var styrelsen överens om att man skulle ta över den tekniska förvaltningen i egen regi. Men hur skulle det gå till?

– Ingen annan i styrelsen ville ta på sig ansvaret att sätta in en ny förvaltare i föreningens verksamhet, vilket skulle kräva mycket arbete och tid. Då sa jag att, jag kan inte sitta på en skola i förorten och driva det här som projektledare, då får ni ge mig en projektanställning som förvaltare på heltid ett år, berättar Lars.

Och så blev det. Beslutet togs av styrelsen hösten 1993.

Riksbyggen saboterade

– Då hade vi en förvaltare på Riksbyggen, Lars Arvidsson, som vi tyckte var bra och som var intresserad. Han tackade ja, men plötsligt i februari 1994 tackade han nej. Jag kan inte ta det, sa han. Då hade Riksbyggen Göteborg fått en ny chef, Lars Bull, och han hade bestämt sig för att sabotera för oss och hade säkert erbjudit Lars Arvidsson högre lön. Vi sa att vi bjuder över, men det hjälpte inte, berättar Lars.

– Under ett extrainkallat styrelsemöte plockade man fram ett tiotal sökande för intervju och den som fick tjänsten var Evert Bengtsson.

Expedition på Masthuggsliden 3

Den 1 juli 1994 anställdes Lars Ohlsson som biträdande förvaltare. Agneta Olafsson anställdes som receptionist och Evert Bengtsson som förvaltare.

Den 1 juli 1994 invigdes Brf Masthuggets nya egna expedition på Masthuggsliden 3, en lokal som hemtjänsten hade använt och som passade bra (i dag är det lägenheter där). Den låg nära den lokal där fastighetsskötarna höll till på Masthuggsliden (numera lokal för Spelberendes förening).

Nu började en ny era för Brf Masthugget och för Lars Ohlsson.

– Det var jävligt kul. Det var fantastiskt skoj att jobba med det här. Det var så annorlunda. Det var mycket jobb och jag gick in för det mer än hundra procent, för att göra ett bra jobb. Jag och Evert hade mycket idéer, säger Lars.

Vilka dessa idéer var, och vad som hände sen, kommer Lars att berätta om i nästa nummer av Masthuggsnytt.

TEXT: BJÖRN OHLSSON

Foton från album på Brf Masthuggets kontor (okänd fotograf)

NYA MASTHUGGET

kollektivens stadsdel

I Masthugget blev det på 1970-talet, sedan Riksbyggen misslyckats att bilda en bostadsrättsförening, gott om stora hyreslägenheter som passade för ett kollektivt boende. Det var en alternativ livsform som kanske i hela Göteborg blev tätast förekommande i Nya Masthugget och i Haga, båda stadsdelar under omvandling.

Lars Kristiansson skakar en matta i ett kollektiv på Mattssonsliden 24, ca 1980.

DET VAR SÅ TÄTT med kollektiv i Masthugget att kollektiven låg ovanpå varandra i de största hörnlägenheterna. Tack vare den flexibla planlösningen kunde lägenheterna avdelas till flera mindre rum eller större rum för umgänge.

Exempelvis bodde två par i en fyrrummare eller fyra-fem personer i en sexa och då var det inte ovanligt att även extra personer som var i bostadsnöd bodde i kollektivet ett par månader.

Stor rörlighet

Kollektiv kunde ändra form och rörligheten var stor. Men kollektivet kunde också bestå i flera år. Några av de tidigaste kollektiverna fanns här redan i slutet av 1960-talet.

Anders Lundvang som hade bott i två kollektiv i slutet av 1970-talet berättar att ”det var fantastiska lägenheter med utsikt över hamnen och hade perfekt storlek för kollektiv, med flera toaletter och balkonger. Fast, området var stenöken och det fanns inga träd.”

Som om lägenheterna, med den storleken var ritade för en stor stjärnfamilj och inte små kärnfamiljer som arkitekterna skissade i sina planritningar.

Konstnärlig verksamhet

Många som bodde i kollektiv höll på med konstnärlig och kreativ verksamhet, tillfälligt eller professionellt. På Mattssonsliden 24, bodde till exempel Lasse Kristiansson, som syns på bilden här intill, som gick musikärlarutbildning. I kollektivet på Mattssonsliden 12 bodde också unga människor som höll på med musik eller konst.

Ville inte bo själv

Att bo i kollektiv var ett val, att man inte ville bo själv. Flyttandet mellan tillfälliga kontrakt med andrahandsuthyrning var vanligt. Kontrakten skaffades genom kontakter. Och flytten fram och tillbaka mellan små omoderna lägenheter i exempelvis Haga, en annan stadsdel under omvandling, pågick ideligen. Det var just

kontrasten mellan de små centrala omoderna ensamboendena och de stora centrala moderna kollektivboendena som gav tillfällen för den generationen unga att ”boexperimentera”.

Upphörde på 1980-talet

Kollektivboendet i Masthugget upphörde under 1980-talet i och med bostadsrätternas återkomst. Rätt många som bodde i kollektiven fortsatte att bo kvar eller återvände efter bostadsrättsföreningens tillkomst.

TEXT: SANJA PETER
FOTO: ANDERS LUNDEVANG

Vad hände för 30 år sedan i BRF MASTHUGGET?

I år fyller Masthuggsnytt 30 år. Det firar vi med att börja publicera äldre årgångar av tidningen på nätet. Vi börjar med de tre första åren: 1986, 1987 och 1988.

Vad hände egentligen i Brf Masthugget då? Gå in på vår hemsida www.brfmasthugget.se och läs.

Det första numret av tidningen kom ut 1986 och undertecknad var med i redaktionen redan då och har sparat samtliga nummer sedan dess. Jag saknar dock nr 1/1986, så om någon läsare har sparat det så vänligen hör av dig till redaktionen, tack!

Med hjälp av förvaltningspersonalen har vi börjat skanna de gamla numren och sedan lägga in dem på föreningens hemsida www.brfmasthugget.se. Vi kommer att mata på med ett par-tre årgångar per nummer till och med nr 4/2000. Tidningarna från nr 1/2001 fram till idag finns redan på hemsidan.

Kabel-tv och våtutrymmen

Vad hände då i föreningen för trettio år sedan?

En brinnande fråga som stöttes och blöttes länge var huruvida vi skulle ha kabel-tv eller inte. Aldrig har medlemsmöten i föreningen lockat så många som då.

En annan livligt diskuterad fråga var renoveringen av undermåliga våtutrymmen. Och så startade den eviga följetongen om kvarteret Kostern. Den skulle hänga med många år framöver.

Några tips

För den historieintresserade kan vi rekommendera en serie om Masthuggets historia i tre delar, som publicerades i nr 2/1987, nr 3/1987 och nr 4/1987.

Varför gatorna i vårt område heter som de gör går det att läsa om i nr 1/1988, medan boende på Klamparegatan 11–17 kan få en bild av gårdslivet på den tiden i nr 3/1988.

Många förvaltare

Vid denna tid var föreningen fortfarande medlem i och förvaltades av Riksbyggen och vi fick den ene förvaltaren efter den andra på kort tid. Jan-Åke Philipsson, Sture Billhult och Jesper Svensson hann passera revy under dessa tre år i slutet av åttio-talet.

Då var det mer stabilitet med ordförandeskapet i vår bostadsrättsförening. Per Sjöstrand var namnet.

Duktig illustratör

Redaktionen var också ganska stabil och utökades sakta men säkert bland annat

med en duktig illustratör vid namn Karin Hjertén-Graham. Men säg den lycka som varar. Hon var bara med ett år. Av alla som var med i redaktionen då är endast en kvar och det är undertecknad.

Du som var med för trettio år sedan – ta en titt på hemsidan, bläddra i gamla nummer av Masthuggsnytt och återuppliva gamla minnen. Du som inte var med då – bläddra ändå och få en intressant historik om den förening som du är medlem i.

TEXT OCH FOTO: INGA SANDBERG

Katterna i Matshugget

Ja det var ju hit till Matshugget (OBS ingen felskrivning – se föregående avsnitt i Masthuggsnytt nr 1 och 2/2016) vi flyttade, eller rättare sagt flyttade tillbaka till, efter att vi flyttat härifrån 1990 för femton år på en annan ort kallad Linnéområdet eller Fyllediket i folkmun. Strax innan vi flyttade härifrån hade vi blivit med katt, med två katter, tvillingsysterna Bessie och Billie. Det var de som gav namn åt jazzens två största sångerskor, Bessie Smith och Billie Holliday. Fast det finns de som hävdar att gången var den rakt motsatta, att katterna fick sina namn efter sångerskorna! Men därom må de lärda tvista.

Men nu var vi här igen och Bessie och Billie tvingade vi av olika skäl till att bli inne katter. Ett av skälen var de andra katter som bodde här då och som våra ”gamla tanter” vid 16 års ålder hade blivit tvungna att ta fajten med om reviren. Den striden hade de aldrig utkömpat på Kråkängens öppna, vida marker där de sprang omkring som de ville.

När vi kom tillbaka hit upp bodde så långt jag vet tre katter på vår gård. Därtill kom ibland besökare från granngårdarna hit och även diverse strykare från annat håll.

En av dagens Klosterkatter som var med redan då heter Caesar och honom har jag blivit nära kompis med under våra elva år här uppe, även om han numer oftare håller till nere på Hjärtgården och Klingners plats. Han är i dag en mogen kille, fortfarande lika go’ och varmsint. Förutom Caesar bor i dag också Tilda och Sirpa här, två fina fröknar.

Kattsacket går

En dag nu i somras råkade jag överhöra ett snack mellan de tre Klosterkatterna ute på gården, vid cykel- och redskapskjulet intill uteplatsen med grillen. Det var Caesar som först öppnade

– Mjaääeee, har ni hört att folket här hade ett sånt där gårdsmöte härom sis-

”Diskussionen fortsatte, för och emot att ge upp sandlådan. Folk kom och gick, in i portarna och ut, solen gassade över gården.”

tens, sa han och reste sig upp, sköt rygg och stretchade frambenen.

– Ja vadå då, gäspade Sirpa och la ansiktet åt andra hållet, vad är det med det? Hon stängde ögonen igen och suckade lite.

– Sa de nåt särskilt, undrade Tilda och tittade fram mellan de stora krukorna med olika kryddväxter i.

Den eviga sandlådan

– Ja det kan man väl säga, tog Caesar vid igen. Vår stora centraltoalett, lådan med sand ni vet, som de anser vara till för det små folket att leka i, nu är de på krigsstigen igen, om vår rätt att göra där...

– Ja vaddå, sa Sirpa igen. Låt de små leka där, det gör väl för katten inte oss nånting, fortsatte hon, lika självklar och kaxig som vanligt. Caesar högg in igen:

– Jamen för tusan tassar, nu har de bestämt sig för att vi katter en gång för alla måste bort ifrån den stora toaletten. De har tydligen till slut slagit fast att våra naturbehov kan vara skadliga för de små.

Nöden kanske har en lag

– Hur kan vår nöd vara skadlig för dem? Vi blir ju inte sjuka av den, vi är ju dessutom mer små än de små. Vi måste ju bara få bli av med skiten, jamade Tilda som nu kommit fram ur skuggorna mellan krukorna.

– Det var ett kattligt tjat om vår skit, skit i det, halvfräste Sirpa som givetvis inte tänkte offra en tum av sitt revir, sin gård till folket. Eller någon annan heller, för den delen. Hon är en riktig stridis, självsäker som få på sin sak och alltid redo att slåss för den om så blir nödvändigt.

– Gärna dela men aldrig avstå, slog hon

fast. Skall de envisas med att hålla till där får det bli på våra villkor, fortsatte hon utan att lyfta huvudet från frambenen.

– Jamen hallå! Nu var Caesar lite irriterad. Jag har faktiskt levt här längst bland folket och jag sa ju för några år sen att vi faktiskt måste ta hänsyn till dem, det är ju de som i mycket bestämmer över vårt väl och ve.

Sirpa hade öppnat ögonen. Det syntes att hon funderade. Till slut lyfte hon på huvudet, vände sig sedan mot Caesar och sa:

– Du är ju alltid så klok och omtänksam gubben min, sa hon och log. Kanske skulle vi för allas bästa, vårt och folkets, försöka fixa ny toalett någonstans häromkring, även om det blir lite besvärligare för oss. Hon såg sig omkring som om hon redan letade efter någon lämplig plats.

Diskussionen fortsatte, för och emot att ge upp sandlådan. Folk kom och gick, in i portarna och ut, solen gassade över gården. Plötsligt sa Tilda

– Nej nu är jag nödig bara för det, jag måste pissa, men var katten ska jag. Hon vände sig om och tassade iväg, in under buskarna bakom redskapsskjulet, grävde lite och satte sig. Sedan återvände hon till de två kompisarna och sa:

– Du har rätt Sirpa, det är lite jobbigare under buskarna, det är hårdare att gräva i jorden där än i sandlådan. Men ok, det går fast man blir ju lite skitig om tassarna, särskilt mellan klorna. Som katt gillar jag ju inte det, man är ju faktiskt av ett väldans renligt släkte.

Caesar hade rest sig upp och såg lite nöjd ut i ansiktet när han sa:

– Jamen, ska vi säga så då, att vår toalett får bli under buskarna i stället, då får vi ju faktiskt flera stycken här på gården. Och dessutom kanske vi slipper det där tjetet om sandlådan, vi får en massa toaletter där inga andra stör oss. Jag tar en sväng in där och prövar hur det är innan jag tassar hem. Ses i morrrrrn, tjejer... I själ och hjärta visste ni nog alla att katterna är våra vänner, lika bästa som hunderna.

PETER SAHLBERG

GÅRDSOMBUDSRESA

Konst, kor och klosterträd

Lördagen den 4 juni, i strålande väder, samlades vi vid parkeringsfickan på Fjällgatan och punktligt svängde bussen in så vi kunde kliva på.

Första anhalt var söder om Varberg, närmare bestämt i Tvååker. Där bor konstnärinnan, sångerskan, revyartisten och företagsledaren Lena Petersson i sin farfars gamla hallandslänga.

Lena välkomnade oss ute på den kringbyggda gården och bad oss kliva in där det redan var dukat bord med kaffe och fralla. Lena har under flera år skapat julkort, typiskt svenska, som blivit mycket uppskattade bland svenskättlingar i det stora landet i väster.

Från idé till tavla

Under tiden vi drack vårt förmiddagskaffe berättade Lena om sin konst och visade hur det går till från idé till färdig tavla.

Först ritar hon med blyerts. Att komponera en bild kan ta upp till en månad. Inget hastverk här inte.

Därefter placeras bilden i ritbordet och belyses underifrån. Ett tomt ark placeras ovanpå och det är nu färgläggningen med vattenfärger äger rum. Varenda kontur målas med största precision med smal pensel och därefter fylls resten i och originalet är färdigt.

En rad produkter

Det fotograferas och skickats till tryckeri som framställer en rad produkter så som julkort, bordstabletter, glasunderlägg, servetter. Allt detta går att köpa i butiken på gården eller så kan man beställa från nätbutiken. Sedan några år tillbaka har Lena utökat sortimentet med tredimensionella figurer tagna från något av julkorten som hon skapar. Upplagan är inte så stor vilket gör att samlare håller sig framme för att säkra sig om en numrerad pjäs.

Vi fick också ett smakprov på sångerskan Lena när hon sjöng för oss en visa ur Monica Zetterlunds repertoar. De senaste sex åren har hon turnerat med programmet tillsammans med sin trio. Innan vi lämnade den gamla fina hallandsgården passade många på att handla i butiken.

Modernt jordbruk

Nästa anhalt på resan var Wapnö Gård i södra Halland med anor från 1300-talet. Nutidens Wapnö är i allra högsta grad ett modernt skogs- och jordbruk med miljöarbete i fokus och som kan stoltsera med eget ekologiskt kretslopp.

I väntan på lunchen hade vi möjlighet att besöka gårdsbutiken med härproducerat sortiment. All slags mejeriprodukter, charkprodukter, spannmålsprodukter och grönsaker gick att köpa vilket många av oss gjorde. Det blev mest torrvaror, med tanke på att kylförvaringen i bussen var något begränsad, men en och annan

I SÖDERLED gård

På bilden alla ombud som var med, från vänster: Inga Sandberg, Urszula Szaron, Helene Borg, Laila Winberg, Ann-Marie Rutgersson, Gill Flodstrand, Karin Hansson, Bimbi Dahne Widerberg, Solveig Lillenes, Ninni Forsman, Svante Welin, Siv Björk, Birgitta Edgren, Berit Petersson, Maria Forsenius och Solveig Nordlund.

ost eller köttbit fick säkert förvar under resten av resan.

Välsmakande kålpudding

I slottsrestaurangen serveras AlleMans-Rätter. Vi blev serverade en välsmakande kålpudding med tillbehör. Efter lunchen kunde vi strosa omkring på gården.

Att titta på mjölkkningskarusellen var populärt. Mjölkningen pågår mellan klockan 10 och 15. När korna känner på sig när de vill bli mjölkade ställer sig i kö för att få plats i karusellen. Väl där träs mjölkmaskinen på spenarna. När kon känner sig färdigmjölkad sparkar den av sig manicken, går ur karusellen och ut i hagen eller till ladugården där den fritt kan gå omkring.

Djurstallarna är enorma för att kunna inhysa gårdens alla cirka 1 300 kor och cirka 2 000 kvigor och kalvar.

Vi hade säkert kunnat tillbringa flera timmar på Wapnö för där finns mycket

att se, men vi skulle vidare till sista anhalten på resan, Norrvikens Trädgårdar på norra sidan Hallandsåsen. De regntunga molnen som hotade tidigare på dagen var nu som bortblåsta.

Villa Abelin

I strålände sol släppte chauffören av oss utanför grindarna och vi promenerade till Villa Abelin där vi fick eftermiddagskaffe med dopp. Det var för drygt 100 år sedan som Rudolf Abelin började anlägga sin trädgård vid Bråviken utanför Norrköping. När det drogs en järnvägsrakt igenom området bedömde han det som omöjligt att utveckla trädgården och sökte efter ny plats.

Köpte Lilla Båstad

Valet föll på Lilla Båstad, en förfallen gård några kilometer väster om samhället. Året var 1906 och under de närmaste femton åren anlades trädgården som fick ärva

namnet från sin föregångare vid Bråviken.

Anläggningen är 14 hektar stor och omfattar flera olika trädgårdsrum med en italiensk barockträdgård, en renässans-trädgård, en klosterträdgård, en orientalsk trädgård och en japansk trädgård.

Ägs av Paulsson

Numera ägs Norrvikens trädgårdar av ett bolag som heter samma som gården Abelin köpte, nämligen Lilla Båstad. Det företaget ägs av Erik Paulsson, grundaren till det stora byggföretaget Peab.

Efter kaffet kunde de som ville promenera i parken och njuta av prunkande grönska och den vackra utsikten över Laholmsbukten. Efter en härlig dagsutflykt full av intryck var vi tillbaka i Göteborg omkring klockan sex på eftermiddagen, allt enligt planen.

TEXT OCH FOTO: INGA SANDBERG

Foto: Thomas Johansson

Nötkärnan Masthugget Familjeläkare och BVC AB

Föreningen har tecknat avtal med Nötkärnan Masthugget Familjeläkare och BVC AB om en utökning av deras lokal på 212 kvm. Den nya lokaldelen skall användas för BVC (barnvårdscentral). Lokalen kommer efter ombyggnad att uppgå till 785 kvm.

Förhandlingar pågår även för en utökning med ytterligare 227 kvm som skall användas till Rehab (rehabilitering).

Andra Långgatan 44-48

Fasadprojektet avseende kontorsplanen på Andra Långgatan 44-48 pågår. Som vi tidigare informerat om kommer hela väggkonstruktionen att rivas och ersättas med nya väggar och fönster. Fasaderna kommer att beklädas med aluminiumplåtar. Arbetena pågår och utförs av Effektiv Bygg AB. På del av fasaden har plåtkassetter monterats vilket gör att man redan nu kan studera den nya fasadutformningen.

Nordicon AB, TecNet Nordic AB och Nötkärnan Masthugget Familjeläkare och BVC AB är befintliga hyresgäster där föreningen måste kunna säkerställa fortsatt verksamhet utan påtagliga störningar. Detta sker delvis genom evakuering till lediga lokalytor.

För att kunna möjliggöra genomförande vid Nötkärnan Masthugget Familjelä-

kare och BVC AB måste deras nya lokaldel på 212 kvm färdigställas före påbörjande av fasadprojektet vid deras lokal. Detta gör att vissa ändringar i tidplanen genomförts. Färdigställande planeras nu till den 17 februari 2017.

Fasadprojektet

Fasadarbetena på Fyrmästaregången 2-10 och 12-20 skall vara klara i sin helhet under 2016. PSAB var försenade med rivningen av ställningar mot norr/öster samt vid gaveln Fyrmästaregången 20.

Fasadarbetena på Skepparegången 10-18 och 20-30 pågår. Arbetena på dessa hus kommer till stora delar att vara klara under 2016. Vissa arbeten som målning av markbalkonger på Skepparegången 10-18, målning av fönster och socklar samt arbeten vid entrépartier genomförs först våren 2017.

Skepparegången 10-30

Markarbetena på Skepparegången 10-30 med byte av brunnar och dagvattenledningar från stuprör är till största delen klara. Asfaltering och stensättning utförs först efter det att ställningar demonteras. Dessa arbeten kan beroende på väder eventuellt utföras 2016 på Skepparegången 20-30. På Skepparegången 10-18 räknar vi med asfaltering och stensättning under våren 2017.

Trapphusrenovering

I samband med projektering av de trapphusrenoveringar som enligt budgeten skulle utförts 2016 har en del ändringsförslag kommit upp till diskussion. Det handlar om ändringar avseende färgsättning, utformning och teknik. Utvecklingen på belysningsidan går fort framåt vilket har föranlett översyn och ändringar.

Ändringarna i samband med projektering har tyvärr medfört förseningar avseende upphandling. Trapphusrenoveringarna på Klamparegatan 3-9, 11-17, Vaktmästaregången 7-13 och 16 kommer därför troligen att genomföras först 2017.

Avloppsrenovering

Föreningen har påbörjat projektering för renovering av avloppsledningarna i husen. Tanken är att avloppsledningarna skall genomgå relining eller invändig plastbeklädnad. Det finns olika metoder som skall utvärderas. Arbetena kommer att starta hösten 2017 eller 2018.

Föreningens stadgar

Föreningens styrelse och förvaltning arbetar med en översyn av föreningens stadgar. Tanken är att lämna en proposition med ändringsförslag till föreningsstämman den 27 april 2017.

Andrahandsuthyrning

För att hyra ut sin lägenhet i andra hand krävs att föreningen ger sitt samtycke. Ansökan om tillstånd för uthyrning skall lämnas in skriftligen till förvaltningen. I ansökan skall skäl för uthyrningen anges. Ansökningsblankett finns att ladda ned på föreningens hemsida (www.brffmasthugget.se) under "Blanketter"

För föreningen är det av största vikt att medlemmar och hyresgäster ansöker om tillstånd för uthyrning i andra hand. I samband med ansökan får föreningen information om till vem lägenheten hyrs ut och var medlemmen eller hyresgästen kan nås under uthyrningsperioden.

Medlem eller hyresgäst som hyr ut sin lägenhet i andra hand är under uthyrningsperioden fullt ansvarig för lägenheten och eventuella störningar eller olägenheter som uppstår. Det är därför även för medlem och hyresgäst av stor vikt att föreningen har namn och kontaktuppgifter.

Medlem eller hyresgäst som hyr ut sin lägenhet utan föreningens samtycke kan riskera uppsägning av bostadsrätt eller hyresrätt.

Jourservice

Föreningen har jourserviceavtal med SOS Alarm. Vid fel och brister samt störningar efter kontorstid skall kontakt tas med SOS Alarm på telefon 031-703 14 70.

Föreningen har även avtal med Nokas Bevakning avseende rondering och bevakning. Medlemmar och hyresgäster har många gånger svårt och avgöra när SOS Alarm eller Nokas Bevakning skall kontaktas. Med anledning härav rekommenderar vi att kontakt alltid tas med SOS Alarm som sedan avgör vem som skall ringas ut för åtgärd.

Avfallshantering

Våra fastighetsskötare lägger mycket tid på att ta hand om avfall som placeras fel. Det handlar om grovsopor, elektronikavfall, miljöfarligt avfall och byggavfall som placeras i återvinningsrum eller i gemensamma ytor.

Återvinningsrum finns på Andra Långgatan 48, Mattssonsliden 18, Skepparegången 20, Klamparegatans garage (för boende på Klamparegatan), Masthuggsliden 9 och Vaktmästaregången 5. Här

lämnas kartong och wellpapp, metallförpackningar, plastförpackningar, färgat och ofärgat glas, dags- och veckotidningar, broschyrer, kataloger, lysrör, glödlampor och batterier samt komposterbart avfall. Komposterbart avfall kan också lämnas i kompostrummet på Vaktmästaregången 5, där vi har en komposttrumma som producerar jord till föreningens grönområden.

Miljörum finns på Repslagaregatan 4. Här lämnas miljöfarligt avfall som glödlampor, lågenergilampor, lysrör, småbatterier, bilbatterier, elektronikavfall (mobiltelefoner, dataskärmar, el- och batteridrivna verktyg, mindre hushållsmaskiner, datorer, TV), vitvaror (kyl, frys, spisar, diskmaskiner, tvättmaskiner), fasta oljeprodukter (oljebaserad färg, smörjett, olja, spolärsätska etc), färgavfall (vattenbaserad färg-, lack- och limrester) och aerosoler (sprayburkar).

Grovsoprum finns på Repslagaregatan 4. Mindre grovavfall placeras i de kärl som

finns placerade i rummet och större grovavfall placeras på golv.

Grovavfall kan vara både brännbart och obrännbart som trasiga cyklar, vagnar, möbler, gardinstänger och liknande.

Byggavfall klassas inte som grovavfall utan detta avfall skall bortforslas av de boende själva.

Som byggavfall klassas t.ex. köks- och badrumsinredningar, golvmattor, kakel, klinker och gipsskivor. De kommunala återvinningscentralerna tar hand om byggavfall. Göteborgs kommun har fyra återvinningscentraler. Den återvinningscentral som ligger närmast Masthugget finns på A Odhners gata i Högsbo.

De taggar eller kodbärare som delats ut till samtliga medlemmar och hyresgäster passar till kortläsare vid återvinningsrum, grovsoprum och miljörum.

Kjell Johansson

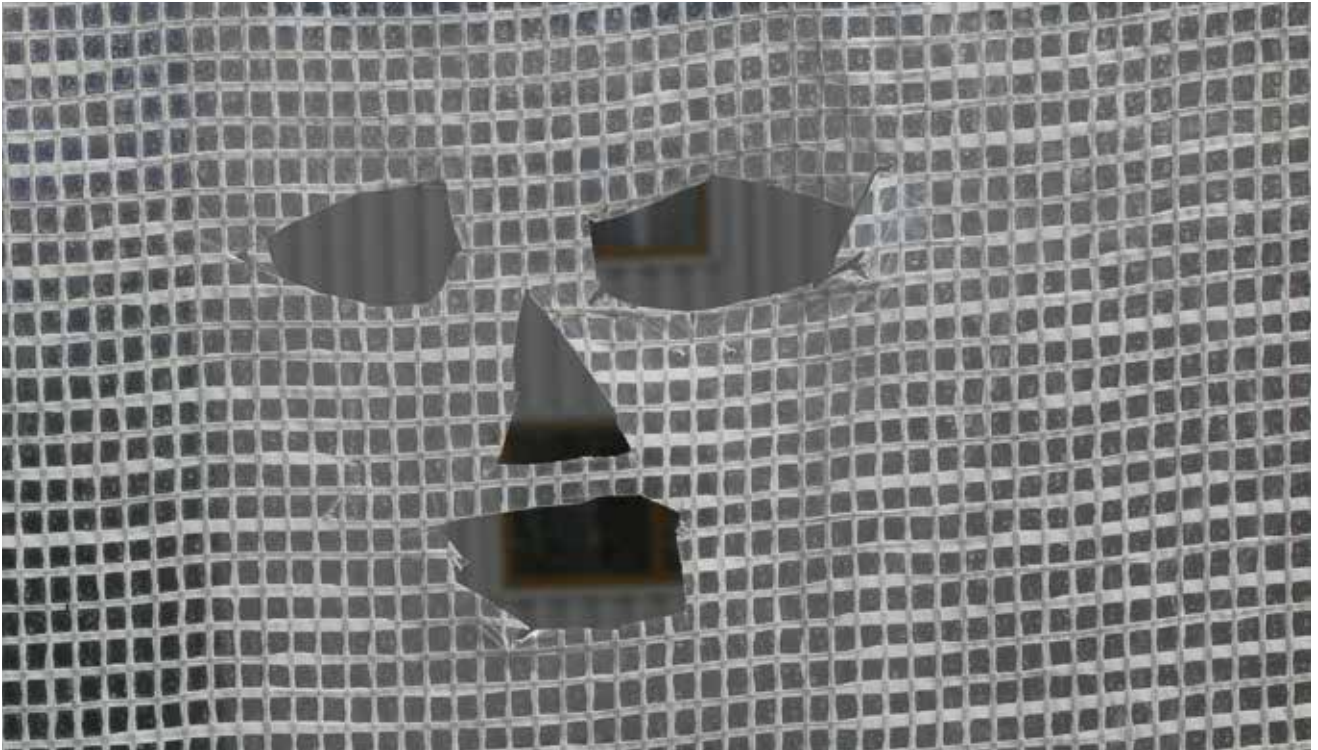
FÖRVALTNINGSCHIEF

Årets sommarjobbare

Även i år hade vi tolv trädgårdsarbetande ungdomar. Här ser vi fyra av dem som arbetade två-tre veckor vardera, samt deras två arbetsledare.

Nedre raden från vänster: David Ericsson, Hampus Hallin och Linnéa Törngren, arbetsledare. Övre raden: Moa Brandt, arbetsledare, Axel Malmberg och Josefina Eriksson.

Måste hålla ställningarna för *att ställningarna skall hålla*

En mörkgrå skugga närmar sig med bestämda rörelser mot ett av våra fönster. Vad kommer att hända?

Att bo innanför ställningar och skyddsplast är en unik upplevelse som sätter igång fantasin. Ibland har skuggorna formen av ben som dignar ner från ställningen. Det kan vara flera par samtidigt. Med andra ord så händer det saker på våningen ovanför.

Händelserik utsikt

Tanken blir bekräftad när skuggorna sträcker sig nerifrån och upp mot vår våning. Att få sådana här besök gör att det ibland blir en händelserik utsikt trots att det inte går att se något av det man är van vid.

Så småningom blir det ett visst sällskap och röster som hörs högt och lågt förstärker intrycken från byggnadsställningarna. Imponerande att se hur smi-

digt alla skuggor rör sig när de skall upp och ner, när de skall till sitt arbete.

Imponerande bygge

Ställningarna är i sig ett imponerande bygge som måste fungera i alla väder. Man måste kunna justera dem på insidan, utan att bärande konstruktioner påverkas, för att vissa arbeten skall fungera, som gjutningen av balkongerna. I samband med detta var det intressant att följa byggnadens rörelser.

En mycket oväntad händelse inträffade på ställningen utanför vardagsrummet. Jag höll på att sätta eftermiddagskaffet i halsen, när en skata hade förirrat sig innanför byggplasten och kom gående på ställningen. Den gick där ett par gånger fram och tillbaka och hade förmodligen lite svårt att hitta ut. Det såg lite besynnerligt ut, precis som den gjorde en flygande besiktning.

Efter alla ljud från betongslipning,

plåtbyte, slipmaskiner, borringar, skruvdragare högt och lågt, högtrycksvätt och sprutmålning har vi nu fått fina nya fasader. En enorm logistik har det varit med att få allt plats i rätt ordning.

Mycket bärande med att ta fram material till bland annat balkongerna. Först skall det upp på rätt våning och sedan bäras bort till sin adress som kan vara femtio meter från stegen. När nu nästan alla hus är klara har vi snart fått ett modernt upptraderat område som har lämnat 1970-talet bakom sig.

TEXT OCH FOTO: STEN ZACKRISSON

Bildtext: Det blev ibland varmt för de som arbetade på ställningarna. För att få luft klippte man upp skyddsplasten och kunde vara riktigt kreativ.

• KALENDARIUM •

Masthuggets Hus

Klingers plats, tel 85 03 00

- Mån 17 okt Gårdsombudsmöte
- Lör 26 och sön 27 nov Kreativa kvinnor har hantverksutställning och försäljning kl 11.00-17.00
- Tor 8 dec Budgetinformation

Nya Masthuggets Kulturförening

ordförande Dan Ottermalm 031-24 00 49
mobil 0708-12 21 18 dan.ottermalm@dano.se

- Tis 13 sep kl 19 Filmkväll "En man som heter Ove" med bl a Rolf Lassgård
- Tis 18 okt kl 19 Föreläsning
- Fre 25 nov kl 19 Pub & Quiz
- Kafé kl 11-13 måndag 5 sep, 3 okt, 7 nov, 5 dec

Kolla Kulturföreningens affischer i portarna.

Teaterterrassen

1) **Masthuggsteatern** tel 12 12 31/51
www.masthuggsteatern.se

- "Skatten" spelas lör 1 och 15 okt samt 3 dec kl 14 för allmänheten. Vardagar ges skolföreställningar. Skatten är del 2 i teaterns projekt Stafetten med stöd av Allmänna arvsfonden, där föreställningar tas fram i samarbete med Sandeklevsskolan i Bergsjön. För barn 6-9 år.
- "Hemulen som älskade tystnad" spelas för barn 4-8 år sön 6, 13, 20, 27 nov samt 4 dec. Biljetter köps enklast på kulturpunkten.nu eller via Stora teaterns biljettkassa 031-368 32 99
- "Utanför Boxen" och den nyskrivna "Mörkrädd" är på turné i hela landet.

Mer om våra föreställningar hittar du på
www.masthuggsteatern.se

2) Cinnober teater

tel 0707-91 88 98 lowenborg@cinnoberteater.com
epost: info@cinnoberteater.com,
biljetter@cinnoberteater.com
biljettbokning: 031-12 88 98

3) Teater Skogen

tel 031- 40 98 62 www.skogen.pm
info@skogen.pm
Skogen är en konstnärsdriven plattform för produktion av scenkonst. Föreställningar, workshops, seminarier, gästspel, filmvisningar och samtal skapar en iscensatt situation med många ingångar.

Kulturhuset Oceanen

vid Stigbergstorget, tel 12 16 81,
www.oceanen.com

Restaurang Oceanen är en ny krog i Kulturhuset Oceanens lokaler. Street food, fulla rättigheter, stor bar inomhus, utomhusbar/grill på den lummiga gården. Öppen hela sommaren.

Föreningen Kulturhuset Oceanen har inhyst musiker, konstnärer, författare, producenter, dans- och teaterföreningar i Oceanografiska Institutets före detta lokaler sedan 1995.

Masthuggs församling

Församlingshemmet Repslagargården
Repslagargatan 5, tel 731 92 30
www.svenskakyrkan.se/masthugg
e-post masthugg.forsamling@svenskakyrkan.se

Reception tel 031-731 92 50.

Besöksadress reception: Oscar Fredriks kyrkogata 1. Masthuggskyrkan, Storebackegatan, tel 031-731 92 50

- Masthuggsmässa söndagar kl 11
- Pilgrimsmässa tis kl 18.30
- Pilgrimscentrum i kyrkan tis kl 14
- Orgelkonsert sön 9 okt
- Konsert med Thomas di Leva fre 21 okt
- Festkaffe sön 23 okt
- Orgelkonsert Allhelgonadagen 5 nov
- Konsert Sunrise Mass sön 20 nov
- Adventsgudstjänst sön 27 nov
- Pilgrimsvandring i Halmstadtrakten mån 19 dec
- Samling vid krubban lör 24 dec

Kammarkören och POP-kören övar varje vecka.

Besutom finns lekskola 0-3 år, barnkörer, Skaparlyan, Häng på Repet, Kyrkhäng och Konfirmation.

Kreativa kvinnor ställer ut

Kreativa kvinnor har hantverksutställning och försäljning i Masthuggets hus lördag 26/11 och söndag 27/11 kl 11.00-17.00.

Oscar Fredriks Församling

Receptionen, tel 731 92 50,

info: tel 731 02 54

e-post oscarfredrik.forsamling@svenskakyrkan.se

www.svenskakyrkan.se/oscarfredrik

- Oscar Fredriksmässa firas med nattvard på sön- & helgdagar i regel kl 17.
- Morgonmässa: Torsdagar kl. 9. Kort nattvardsgudstjänst
- Frälsarkransmeditation: Onsdagar kl. 18.
- Lunchandakt: Tisdagar kl. 12.

Musik:

- Festlig konsert med flygelinvigning lör 24 sep Oscar Fredriks Vocalis
  - Orgel och orkesterkonsert, lör 10kt Oscar Fredriks Sinfonietta
  - Körkonsert Oscar Fredriks Kammarkör, lör 15 okt
  - Oscar Fredriks kulturnatta, fre 7 okt kl 18.30-22.00 "Med rötter i Spanien"
  - Pipor till kaffet, fre 14 okt kl 12
  - En halvtimmas lunchorgel, alltifrån klassiska Bach till engelsk salongsmusik och smäktande tango. Baguette och kaffe till självkostnadspris.
  - Konsert Oscar Fredriks Sinfonietta, lör 22 okt
  - Allhelgonakonsert – Faurés Requiem Sing Along!, lör 5 nov
  - Alla körsångare som sjungit verket förut kan anmäla sig till en jättekör som tillsammans med Oscar Fredriks Sinfonietta framför verket.
  - Pipor till kaffet, fre 11 nov kl 12 Musik och fika
  - Examenskonsert, lör 19 nov. Vår organist Jakob Patriksson avslutar sin vidareutbildning.
  - Vi sjunger in Advent med barnen, sön 27 nov kl 15
  - kl 17 och 19 , Sjung in Advent.
  - Lucia för barn och familj Tis 13 dec kl 16
  - kl 17.30 och 19.45 Luciakonsert
  - Bachs Joloratorium, lör 17 dec
- Besutom grupper för barn och föräldrar, ungdomar, vuxna och konfirmation

Frivilligcentralen Oscar

tel 12 35 35 , Linnégatan 21 B.

www.frivilligcentralenoscar.se/Viktoriahuset, Hagabion, Många grupper och aktiviteter för vuxna. Dag, kväll och helg.

